

IX Ogólnopolska Konferencja

**SAMORZĄD TERYTORIALNY W SYSTEMIE
ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA NARUSZENIE
DYSCYPLINY FINANSÓW PUBLICZNYCH**

WYDATKI I ZOBOWIĄZANIA SEKTORA PUBLICZNEGO W UWARUNKOWANIACH
ZMIENNEJ STABILNOŚCI SYSTEMU FINANSOWEGO

29 listopada 2022 r., Wrocław

Prof. UEW dr hab. Dorota Rynio

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Transparentność gospodarowania środkami publicznymi

Transparentność (przejrzystość) finansów publicznych

Podstawą funkcjonowania demokratycznego państwa i społeczeństwa obywatelskiego miarodajna informacja dotycząca finansów publicznych, co determinuje przejrzystość finansów publicznych. **Transparentność (przejrzystość) finansów publicznych** to jawność materialna, czyli prezentacja danych i informacji na temat gospodarowania środkami publicznymi w sposób zrozumiały i przystępny. Wspomaga to edukację obywatelską i zrozumienie przez obywateli dla polityki finansowej państwa oraz kontrolę*.

* P.G. Gaudemet, J. Molinier, *Finanse publiczne*, Warszawa 2000, s. 238–239; M. Weralski, *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 1984, s. 65–71 i 183–184.

Właściwy przepływ informacji/komunikacja na linii władza – społeczeństwo wpływa na:

- budowę społeczeństwa obywatelskiego;
- kształtowanie się postaw obywatelskich;
- możliwość oddziaływania społeczeństwa na władzę publiczną;
- dystrybucję częściową władzy (ze względu na wybieralność władz)*.

* F. Fukuyama, *Budowanie państwa. Władza i ład międzynarodowy w XXI wieku*, Poznań 2005, s. 69.

Barierzy transparentności w punktu widzenia społeczeństwa:

- zbyt duża ilość i szczegółowość publikowanych danych,
- wybiórczy/wykluczający sposób komunikowania,
- ograniczenia w dostępie do informacji ze względu na ich sposób oraz miejsce publikacji, a także możliwość zrozumienia,
- nieprzejrzysty sposób prezentacji danych,
- niejednolite pojęcia stosowane przy publikacji tych samych danych statystycznych.

Finanse publiczne

- Zgodnie z **Art. 3. Ustawy** o finansach publicznych (z dnia 27 sierpnia 2009 r. Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1240) finanse publiczne obejmują zagadnienia związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowywaniem, a w szczególności:
- gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, a także ich wydatkowaniem;
- finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa;
- zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne;
- zarządzanie środkami publicznymi i długiem publicznym;
- rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

Transparentność finansów publicznych z punktu widzenia Ustawy o finansach publicznych

- Minister Finansów wskazuje sposób prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych, przy czym istotne jest przestrzeganie **zasad celowego i oszczędnego dokonywania wydatków oraz jawności, przejrzystości i terminowej realizacji zadań.** (Art. 17. 1.)
- Instytucje gospodarki budżetowej mają samodzielność w gospodarowaniu mieniem, jednak muszą kierować się **zasadą efektywności jego wykorzystania.**(Art. 28. 1.)
- Rozdział 4 Ustawy o finansach publicznych dotyczy jawności i przejrzystości finansów publicznych.
- W Art. 33. 1. Stwierdza się, że „**Gospodarka środkami publicznymi jest jawna**”.

Art. 34. 1. Podstawą gospodarowania środkami publicznymi jest zasada jawności, która jest realizowana przez (Art. 34. 1.):

-> jawność: debaty budżetowej w Sejmie i Senacie oraz debat budżetowych w organach stanowiących JST ; debaty nad sprawozdaniem z wykonania budżetu państwa w Sejmie i debat nad sprawozdaniem z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego; debaty nad projektem uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego;

-> przedstawienie do publicznej wiadomości kwot dotacji udzielanych: z budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, przez państwowe fundusze celowe, a także podanie zbiorczych danych dotyczących finansów publicznych oraz informacji o wykonaniu budżetu państwa za kolejne miesiące;

-> przekazanie do publicznej wiadomości przez JST informacji dotyczących: zakresu wykonywanych zadań lub usług przez jednostkę oraz wysokości środków publicznych przekazanych na ich realizację, zasad i warunków świadczenia usług dla podmiotów uprawnionych, zasad odpłatności za świadczone usługi;

- > w ramach przejrzystości zapewniania się radnym danej JST dostęp do: dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych – przy zachowaniu przepisów o rachunkowości oraz o ochronie danych osobowych, informacji o wynikach przeprowadzonych kontroli gospodarki finansowej oraz sprawozdania z wykonania planu audytu za rok poprzedni;
- > NFZ udostępniania informacje o przychodach i kosztach oraz o świadczeniodawcach realizujących świadczenia opieki zdrowotnej, z którymi Fundusz zawarł umowy (wskazany jest zakres przedmiotowym umów oraz o sposób ustalania ceny za zamówione świadczenia);
- > przedstawienie przez jednostki sektora finansów publicznych spisu podmiotów spoza sektora finansów publicznych, które otrzymały ze środków publicznych: dotację, dofinansowanie realizacji zadania, pożyczkę, lub którym umorzono należność wobec jednostki sektora finansów publicznych;
- > udostępnianie corocznych sprawozdań dotyczących finansów i działalności jednostek organizacyjnych należących do sektora finansów publicznych;
- > podejmowanie uchwał (głosowanie jawne i imienne) organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego w zakresie gospodarowania środkami publicznymi;
- > podawanie do publicznej wiadomości treści planów działalności, sprawozdań z wykonania planów działalności oraz oświadczeń o stanie kontroli zarządczej.

Zasady gospodarowania środkami publicznymi

- Wydatki publiczne są określone w: ustawie budżetowej, uchwale budżetowej JST oraz planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych. **(Art. 44. 1.)** Są one realizowane w **sposób celowy i oszczędny** (tak, aby zachować **zasady racjonalnego gospodarowania**), **terminowy oraz zgodny z harmonogramem**. Jeśli podmiot ubiega się o pozyskanie środków publicznych na realizację wyodrębnionego zadania to ma przygotować ofertę wykonawczą zgodnie z **zasadami uczciwej konkurencji, efektywności, oszczędności i terminowości**. **(Art. 47.)**
- Zapewnienie realizacji celów i zadań w sposób **zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy** zapewniony zostaje poprzez wprowadzenie **kontroli zarządczej oraz koordynacji kontroli zarządczej** w JST **(Art. 68. 1.)**.

Celem kontroli zarządczej jest zapewnienie w szczególności:

- 1) zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi;
- 2) skuteczności i efektywności działania;
- 3) wiarygodności sprawozdań;
- 4) ochrony zasobów;
- 5) przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania;
- 6) efektywności i skuteczności przepływu informacji;
- 7) zarządzania ryzykiem. (**Art. 68. 2.**)

Dziękuję za uwagę

Dorota Rynio